

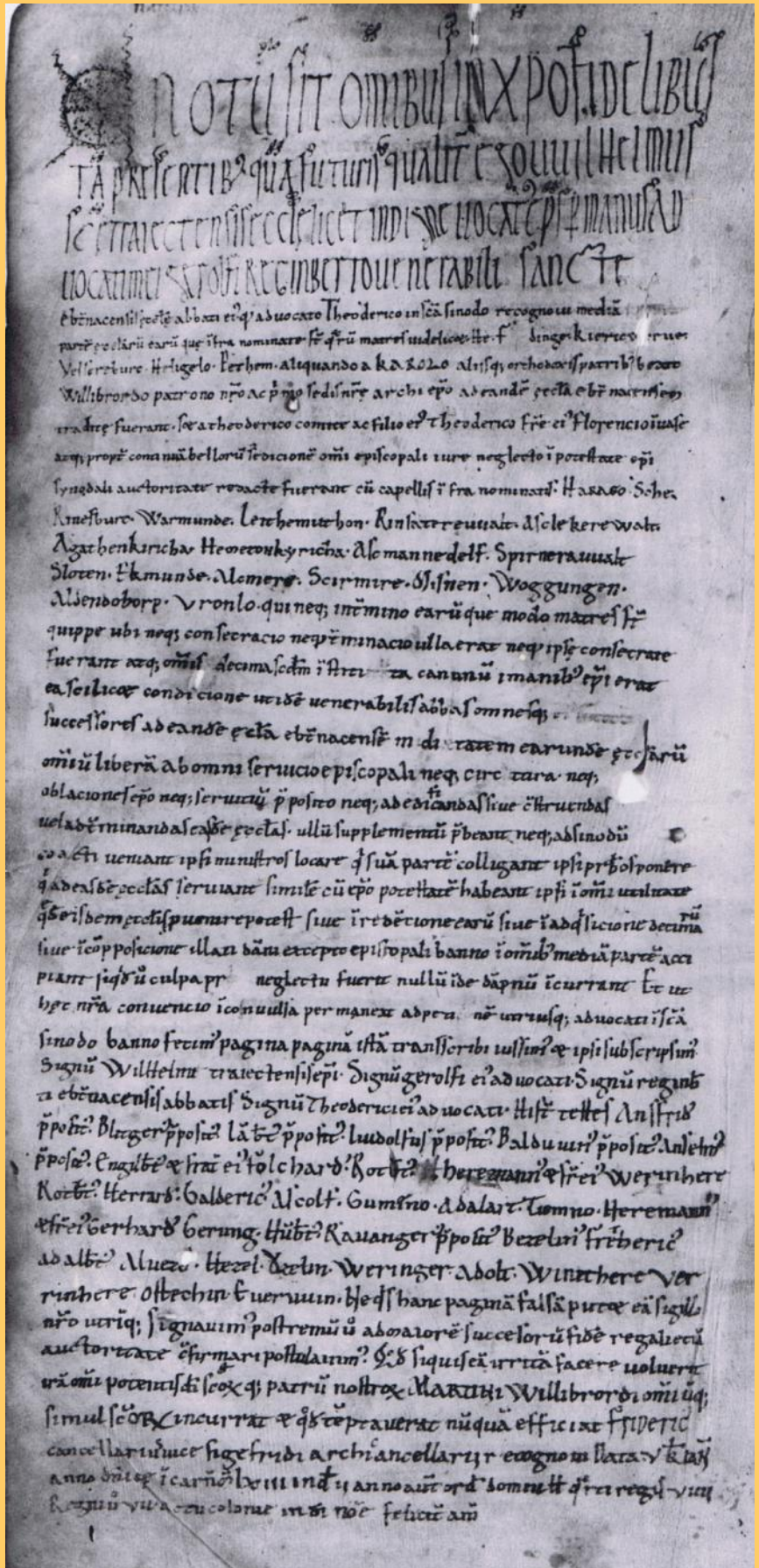
De akte van Echternach van 28 december 1063

In een oorkonde, opgemaakt in 1063, om precies te zijn op 28 december, komt de naam Hemezenkirya voor. De oorkonde gaat over een overeenkomst tussen de bisschop van Utrecht en de abt van Echternach (Limburg). De inhoud van de akte geeft weer dat beide partijen gezamenlijk de opbrengst van de landerijen krijgen, samen de pastoors van de kerken benoemen en ook gezamenlijk het onderhoud van zowel gebouwen als geestelijken op zich nemen. Zowel de bisschop als de abt kregen een exemplaar van de oorkonde die als dubbelakte was opgemaakt.

Eén van de kerken in de overeenkomst heeft dus de naam Hemezenkirya, een oude benaming voor Heemskerk. Duidelijk is dus dat hiermee onze huidige dorpskerk of een voorganger hiervan wordt bedoeld.

De oorspronkelijke akte is verloren gegaan. Er zijn wel drie afschriften van de akte bewaard gebleven. Van het exemplaar van Echternach ligt één afschrift (uit de 12e eeuw) in de Bibliothèque Nationale in Parijs. Een tweede exemplaar (uit de 13e eeuw) bevindt zich in de Thüringische Landesbibliothek in het Duitse Gotha. Een afschrift van het Utrechtse exemplaar (uit de 12e eeuw) ligt in het Rijksarchief in Utrecht.

Hiernaast een foto van het exemplaar van de Bibliothèque Nationale in Parijs.

De akte van Echternach in het Latijn met vertaling van de plaatsnamen in het Nederlands.

Notum sit omnibus in Christo fidelibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego Wilhelmus, sancte Traiectensis ecclesie licet indigne vocatus episcopus per manus advocati mei Gerolfi Reginberto, venerabili sancte Afternacensis ecclesie abbati, eiusque advocate Theodrico in sancta synodo recognovi mediam partem ecclesiarum earum, que infra nominate sunt, quarum matres, videlicet he: Flardinge 1, Kiericwerus 2, Velsereburg 3, Heiligelo 4, Pethem 5, aliquando a Karolo et orthodoxis partibus aliis beato Willibrordo, patrono nostro ac prime sedis nostre archiepiscopo, ad candem ecclesiam. Afternacensem tradite fuerant, sed

a Theodrico comite ac filio ejus Theodrico fratreque eius Florentio invase atque propter continuam bellorum seditionem, emni episcopali

jure neglecto, in potestatem episcopi synodali auctoritate redacte, fuerant, cum capellis infra nominatis: Harago 6, Sche 7, Rinesburg 8, Waninunde (of Warmunde) 9, Liethemuthon 10, Rinsaterwald 11, Asclekerwald 12, Agathenkiryca 13, Hemezenkiryca 14, Ascmannedilf 15, Spirneruuald 16, Sloten 17, Ecmunde 18, Alcmere 19, Scirmere 20, Alisnen 21, Woggungen 22, Aldenthorp 23, Vronlo 24, que neque in termino earum que modo matres sunt, quippe ubi neque terminatio ulla erat, neque ipse consecrate erant, atque ideo omnis decima secundum constituta canonum in manibus episcopi erat.

Ea scilicet conditione ut idem venerabilis abbas ornesque eius successores ad candem ecclesiam Afternacensem medietatem habeant earundem ecclesiarum omnium, liberam ab omni servitio episcopali, neque circaturam neque oblationes episcopo neque servicium preposito neque ad edificandas sive consecrandas vel ad terminandas eadem ecclesias ullum supplementum prebeant, neque ad synodum coacti veniant; ipsi ministros locare, qui suam partem colligant, ipsi presbiteros ponere, qui ad easdem ecclesias serviant, similem cum episcopo potestatum habeant; ipsi in omni utilitate, que des eisdem ecclesiis provenire potest, cive in compositione illati dampni, excepto episcopali banno, in omnibus mediam partem accipiant; siquid vero culpa presbiterorum neglectum fuerit, nullum inde dampnum incurrant. Et ut hec nostra conventio inconversa permaneat, ad petitionem utriusque advocati in sancta synodo bannum fecimus, paginam istam transcribi jussimus et ipsi subscripsimus.

Signum Wilhelmi Traiectensis episcopi. Signum Gerolfi eius advocati. Signum Reginberti Afternacensis abbatis. Signum Theodrici eius advocati.

Hi sunt testes: Ansfridus prepositus. Blidgerus prepositus. Lambertus prepositus. Liudolfus prepositus. Balduinus prepositus. Anselmus prepositus. Engilbertus et frater eius Folcardus, Rotbertus. Heremannus et frater eius Werenhere. Rodbertus, Herradus, Baldricus, Ascolf, Gomeno, Adalardus, Tiemo, Heremannus et frater Gerhardus. Gerung, Hubertus, Rauengerus prepositus. Bezellinus, Fredericus. Adalbertus, Aluezo, Hezel, Ozelin. Werenger. Odolt. Winethere. Werenhere. Ostekin. Eueruin,

Ne quis autem hanc paginam falsam putet, eam sigillo nostro utrinque signavimus. Postremum vero ad maiorem succesorum fidem regali etiam auctoritate confirmari postulavimus.

Si quis eam irritam facere a).....iram omnipotentis Dei, sanctorumque patrum nostrorum, Martini, Willibrordi, omniumque simul sanctorum incurrat, et quod temptaverit numquam efficiat.

Pridericus cancellarius vice Sigefridi archicancellarii recognovi. Data V Kal, Januarii, anno dominici incarnationis MLXIII, indictione II, anno autem ordinationis domni Heinrici quarti regis VIII, regni vera VII. Actum Colonie. In Dei nomine, feliciter amen.

1) Vlaardingen, 2) Oude naam van Oegstgeest, 3) Velsen, 4) Heiloo, 5) Petten, 6) Hargen (later Ketel) bij Schoorl, 7) Schie, nu Overschie, 8) Rijnsburg, 9) Warmond, 10) Leimuiden, 11) Rijnsaterswoude, 12) Esselijkerwoude, 13) Aagtekerke (later Beverwijk), 14) Heemskerk, 15) Assendelft, 16) Spaarnwoude, 17) Sloten, 18) Egmond, 19) Alkmaar, 20) Schermer, 21) Lees: Misnen (nu Mijzen) bij Avenhorn, 22) Wognum, 23) Ouddorp bij Alkmaar, 24) Vroonen bij St.Pancras, later verwoest.

De akte van Echternach in de Nederlandse vertaling

Laat het bekend zijn aan allen, die in Christus geloven, zowel in het heden als in de toekomst, hoe ik Willem, geroepen, zij het onwaardig, tot bisschop van de heilige Utrechtse kerk, door de handen van mijn advocaat Gerolfus Reginbertus, de eerbiedwaardige abt van de heilige kerk van Echternach, en van zijn advocaat Theodricus in de heilige synode erkend de helft van die kerken, die in het vervolg genoemd zijn, wier moeders, namelijk deze Vlaardingen, Oegstgeest, Velsen, Heiloo, Petten, eens door Karel en andere rechtzinnige vaders aan de heilige Willibrordus, onze patroon en aartsbisschop van onze eerste zetel, ten behoeve van dezelfde kerk van Echternach geschonken waren, maar door Graaf Theodricus en zijn zoon Theodricus en zijn broer Florentius in bezit genomen en wegens de voortdurende onrust van de oorlogen, met verwaarlozing van alle aanspraken van de bisschop, door machtiging van de synode weer onder het gezag van de bisschop gesteld waren, met de hierna vermelde kapellen: Hargen, Schie, Rijsburg, Warmond, Leimuiden, Rijsaterswoude, Esselijkerwoude, Aagtekerk, Heemskerk, Assendelft, Spaarnwoude, Sloten, Egmond, Alkmaar, Schermer, Alisnen, Wognum, Ouddorp, Vroonen, die noch in het gebied van die kerken, die slechts moeder zijn, omdat daar noch wijding noch enige vaststelling van grenzen was, noch zelf gewijd waren, en daarom viel de gehele tiende volgens de bepalingen van de regels onder de macht van de bisschop en wel op deze voorwaarde, dat dezelfde eerbiedwaardige abt en al zijn opvolgers bij dezelfde kerk van Echternach de helft van al die kerken bezitten, zonder enige afhankelijkheid van de bisschop, en dat ze geen bijdragen aan de bisschop noch dienstbaarheid aan een proost noch voor de bouw of wijding of vaststelling van dezelfde kerken enige aanvulling behoeven te verschaffen noch gedwongen kunnen worden op de synode te komen; dat zij dezelfde macht als de bisschop hebben om dienaren te benoemen met de opdracht hun aandeel te innen en priesters aan te stellen om in dezelfde kerken dienst te doen; dat zij bij elk voordeel, dat uit dezelfde kerken kan voortkomen, hetzij bij het pachten ervan, hetzij in de verwerving van de tienden, hetzij bij de regeling van aangebrachte schade, met uitzondering van het rechtsgebied van de bisschop, bij alles de helft ontvangen; dat er voor hen, als er iets door de schuld van de priesters verwaarloosd is, geen enkel nadeel uit voortvloeit, en opdat deze overeenkomst van ons onveranderd van kracht blijft, hebben wij bij de vordering van beide advocaten in de heilige synode een ban gevoegd, hebben wij bevolen dit blad papier over te schrijven, en hebben we zelf ondertekend:

Zegel van Willem, bisschop van Utrecht, Zegel van Gerolfus, zijn advocaat, Zegel van Reginbertus, abt van Echternach. Zegel van Theodricus, zijn advocaat.

Dit zijn de getuigen: Ansfridus Proost, Blidgerus Proost, Lambertus Proost. Liodolfus Proost. Balduinus Proost. Anselmus Proost. Engilbertus en zijn broer Folcardus. Rotbertus. Heremannus en zijn broer Werenhere. Rodbertus. Herradus. Baldricus. Ascolf. Gomeno. Adalardus. Tiemo Heremannus en zijn broer Gerhardus. Gerung. Hubertus. Rauengerus Proost. Bezellinus. Fredericus. Adalbertus. Aluezo. Hezel. Ozelin. Werenger. Coolt. Winethere. Werenhere. Ostekin. Eueruwin.

Opdat echter niemand dit papier voor vals houdt, hebben wij het aan beide zijden van ons zegel voorzien. Tenslotte echter, tenslotte hebben wij om meer vertrouwen te wekken bij onze opvolgers gevraagd, dat het ook door het gezag van de koning bekrachtigd werd.

Als iemand het ongeldig wil maken, moge hij zich dan de toorn van de almachtige God, en van onze heilige Vaders, Martinus, Willibrordus, en tegelijk van alle heiligen op de hals halen, en moge hij nooit bereiken, wat hij tot stand tracht te brengen. Ik, kanselier Fridericus, heb het in naam van aartskanselier Sigefridus nagezien.

Gegeven 28 december, in het jaar van de menswording van de Heer, 1063, in de tweede indictis, in het negende jaar van de benoeming van koning Heinricus IV, in het zevende jaar van zijn koningschap. Gedaan te Colonia. In de naam van God, tot zegen, Amen.